

Υποκείμενα του μετασχηματισμού

Στον ευρωπαϊκό Νότο, όσο και στο Βορρά, το ίδιο και στη χώρα μας, αναδύεται ένα νέο «Πολυσύμπαν» των εργαζόμενων τάξεων και στρωμάτων, των ανέργων και των απαξιωμένων ειδικευμένων, των νέων εργατών της γνώσης και της μεσαίας τάξης των επιστημόνων, ένα σύμπαν της επισφάλειας, που στις συνθήκες της κρίσης μπορούν να συγκροτήσουν τα κοινωνικά υποκείμενα του μετασχηματισμού, να δημιουργήσουν κινήματα διεκδίκησης και αντίστασης.

Του Χρήστου Λάσκου και του Χριστόφορου Παπαδόπουλου

Οι μεγάλες κοινωνικές ανατροπές δεν γίνονται, έρχονται. Το ελαφρώς παραφρασμένο ρητό, το οποίο, στην ακριβή του διατύπωση, αφορά τις επαναστάσεις, υποσημειώνει το γεγονός πως οι κοινωνικές ανατροπές, οι μεγάλες αλλαγές πορείας των κοινωνιών είναι αποτέλεσμα πολυπαραγοντικών διαδικασιών, συχνά ελάχιστα ελεγχόμενων από τις συλλογικότητες και τα πρόσωπα που εμφανίζονται κατ' αρχάς να παίζουν τον πρωταγωνιστικό ρόλο.

Πάει να πει, δηλαδή, κανείς δεν μπορεί να «δημιουργήσει» μια τέτοια καμπή στην κοινωνική εξέλιξη. Μπορεί, βεβαίως, να λειτουργήσει σαν καθοριστικός καταλύτης, σε μια συγκεκριμένη περίοδο, συγκυρία ή και στιγμή του ιστορικού χρόνου, τότε που τα πράγματα απαιτούν μια «τελευταία» παρέμβαση, για να πάρουν οριστικά το δρόμο τους.

Η δουλειά των ριζοσπαστικών πολιτικών συλλογικοτήτων συνίσταται κατεξοχήν στην παρέμβαση αυτού του είδους. Στο μέτρο που το πολιτικό επίπεδο λειτουργεί ως το πεδίο συμπύκνωσης των καιρίων αντιφάσεων σε όλο το φάσμα του κοινωνικού, ένας ριζοσπαστικός φορέας αναδεικνύεται σε καθοριστικό παράγοντα.

Δεδομένου, λοιπόν, πως βρισκόμαστε μπροστά στο ενδεχόμενο μιας μεγάλης ανατροπής, έχει σημασία να αφομοιώσουμε πως αυτή «έρχεται», περισσότερο από όσο «γίνεται». Που σημαίνει πως ο πολιτικός φορέας που αποτελεί τον κεντρικό άξονα αυτής της εξέλιξης αναδείχθηκε στην πραγματικότητα από τις, άμορφες εν πολλοίς, διαδικασίες της ταξικής πάλης γι' αυτόν το ρόλο.

Ο ΣΥΡΙΖΑ αναλαμβάνει στο πολιτικό επίπεδο αυτή την αποστολή στο μέτρο που «επιλέχθηκε» ιστορικά γι' αυτό από εξελίξεις και συμβάντα των χρόνων της κρίσης. Βεβαίως, τα κατακτημένα στο χρόνο χαρακτηριστικά της ελληνικής ριζοσπαστικής Αριστεράς έπαιξαν το ρόλο τους. Όπως και η συγκεκριμένη δράση του από το 2010 κι έπειτα, όταν ήδη «για όλα έφταιγε ο ΣΥΡΙΖΑ».

Είμαστε, όμως, σί' αλήθεια μπροστά στο ενδεχόμενο μιας ιστορικής ανατροπής;

Χωρίς αμφιβολία!

Το εγχείρημα κατάργησης των μνημονιακών πολιτικών, η επίθεση στις πολιτικές της λιτότητας, η σύγκρουση με τα ιερά και τα όσια της νεοφιλελεύθερης στρατηγικής, από τα εργασιακά μέχρι τη δημόσια αγαθά, τη δημοσιονομική πολιτική και τη φορολογία, τον αυταρχικό κρατισμό και το κράτος της εξαίρεσης αποτελούν πολύ μεγάλη, ιστορικής σημασίας, σύγκρουση. Δεν είναι καθόλου παράδοξο, λοιπόν, πως αντιμετωπίζεται από τις καπιταλιστικές τάξεις ολόκληρης της Ευρώπης ως μείζονα απειλή.

Κι όσοι δεν καταλαβαίνουν, τοποθετούμενοι από την οπτική γωνία ποικίλων καθαροτήτων, τόσων που φτιάχνουν τελικά μια μεγαλοπρεπή μουντζούρα, «δεν ξέρουν πού πατούν και πού πηγαίνουν».

Η εφαρμογή και μόνο του «μικρού» προγράμματος της Θεσσαλονίκης συνιστά μια απολύτως ασυγχώρητη, για τα αφεντικά και τους «εταίρους», επιλογή. Είναι τόσο έκδηλο το ταξικό του πρόσημο, που δεν μπορεί παρά να αποτελέσει αιτία ολοκληρωτικού πολέμου. Η επαναφορά των εργασιακών δικαιωμάτων στο προ μνημονίων καθεστώς, η επαναρρύθμιση των συλλογικών δικαιωμάτων, η ταξικά μεροληπτική επιμονή στη χρηματοδότηση παρεμβάσεων που αφορούν την περισσότερο πληττόμενη πλειοψηφία, πράγμα που αυξάνει το αίσθημα ασφάλειας και διεκδίκησης της αξιοπρέπειας και από όσους δεν ευνοούνται άμεσα, είναι απολύτως «μη αποδεκτές» ενέργειες. Το «μικρό», λοιπόν, πρόγραμμα αποτελεί ήδη ακραία πρόκληση για τους αντιπάλους μας, εντός κι εκτός. Πόσο μάλλον οι κατατεθειμένες επιδιώξεις για κατάργηση του συνόλου των εφαρμοστικών νόμων, επιμονή στο «μονόδρομο» της διαγραφής του μεγαλύτερου μέρους του χρέους, ριζική αναδιανομή εισοδήματος και πλούτου, κοινωνικοποίηση των τραπεζών, εκδημοκρατισμό που εξοβελίζει από την επιρροή στο κράτος τους βαρόνους του ελληνικού καπιταλισμού.

Αν το μήνυμα αυτό εκπεμφθεί προς τους κατάλληλους αποδέκτες, καλώντας τους σε συστράτευση, είναι δεδομένη όχι μόνο η μεγάλη εκλογική νίκη, αλλά και η πολιτική ανατροπή.

Τίθεται το ερώτημα ποια είναι τα νέα κοινωνικά υποκείμενα που θα αφήσουν πίσω τους τις διευθετήσεις του καπιταλισμού της

ελεύθερης αγοράς και θα θελήσουν να ενωθούν για μια αυτοκαθοριζόμενη ζωή· ποιοι είναι εκείνοι που θα προσπεράσουν αδιάφοροι τα τρομοκρατικά μηνύματα που εκπέμπουν κατά ριπές οι ντόπιες και ευρωπαϊκές ελίτ, τη βιοπολιτική επί του συγκεκριμένου. Η απάντηση είναι ότι τόσο στον ευρωπαϊκό Νότο, όσο και στο Βορρά, το ίδιο και στη χώρα μας, αναδύεται ένα νέο «Πολυσύμπαν» των εργαζόμενων τάξεων και στρωμάτων, που συνεχώς διευρύνεται και στους κόλπους του περιλαμβάνει από τη μια κατεστραμμένα εργατικά νοικοκυριά, μόνιμα άνεργους, απαξιωμένους ειδικευμένους, φτωχούς ηλικιωμένους και μετανάστες χωρίς χαρτιά, και από την άλλη τους σημερινούς εργάτες της γνώσης με επισφαλείς θέσεις εργασίας, στους οποίους όλο και συχνότερα εντάσσονται τα μεσαία στρώματα των γιατρών, δασκάλων, δικηγόρων, επιστημόνων, δημοσιογράφων, μηχανικών και καλλιτεχνών. Ανάμεσα τους, ο κόσμος της επισφάλειας, των φτωχών εργατών, της συμβασιακής και υπερβολαβικής εργασίας. Ένας κόσμος που μπορεί υπό προϋποθέσεις να επωμιστεί το καθήκον του μετασχηματισμού.

Στο εύλογο, δεύτερο, ερώτημα αν το Πολυσύμπαν μπορεί να συγκροτηθεί ως το κοινωνικό υποκείμενο του μετασχηματισμού, αν

μπορεί να δημιουργήσει κινήματα διεκδίκησης και αντίστασης, οι απαντήσεις είναι δύσκολες και τα πράγματα αντιφατικά - η ελληνική κοινωνία δεν είναι μια εφησυχασμένη κοινωνία, αντίθετα. Τέσσερα χρόνια τώρα συνεχώς αναδύονται μικρά ή μεγάλα κινήματα αντίστασης, ανυπακοής και δημιουργίας. Θυμηθείτε: τις μεγάλες πανεργατικές απεργίες, τις Πλατείες, τις Σκουριές και την Κερατέα, τα χαράτσια και τα διόδια, τα εναλλακτικά παραδείγματα των δομών αλληλεγγύης και τις πρωτοβουλίες «Χωρίς Μεσάζοντες». Να θυμηθούμε τους αγώνες των καθηγητών της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και της ΟΛΜΕ, των διοικητικών των πανεπιστημίων, των γιατρών και των νοσηλευτών, των καθαριστριών και των σχολικών φυλάκων. Να υπογραμμίσουμε τις κινητοποιήσεις ενάντια στο ρατσισμό, στην ακροδεξιά δημαγωγία και στη Χρυσή Αυγή, τους αγώνες μικρών ομάδων για το φύλο, τη σεξουαλικότητα, την αξιοπρέπεια, την ελευθερία της επιλογής. Τον αγώνα για δικαιοσύνη, μέσα από την υπόθεση του Νίκου Ρωμανού. Να μάθουμε από τις εμπειρίες των κατελιημένων εργοστασίων, των αυτοδιαχειριζόμενων και των άλλων, που βρίσκονται σε επίσκεψη εργασίας. Να στρέψουμε την προσοχή μας στις πρωτοποριακές καλλιτεχνικές ομάδες, στα συνεργατικά σχήματα που δημιουργούν εκ του μηδενός. Να θυμηθούμε τον αγώνα των εργαζομένων της ΕΡΤ. Η πρώτη ύλη υπάρχει, σε αντιπαράθεση με τις αξίες μιας εικοσαετίας νεοφιλελευθερισμού, επανανοηματοδοτώντας το συλλογικό και την αυτοοργάνωση.

Η πιθανότητα μια ριζοσπαστική αριστερή δύναμη να αναλάβει σε μια χώρα της ευρωζώνης τη διακυβέρνηση, επιδιώκοντας να εφαρμόσει ένα πρόγραμμα ανατροπής της λιτότητας και ανάσχεσης της ταξικής απεμπόλησης, που εκτυλίσσεται στην ήπειρό μας με εργαλείο την καπιταλιστική κρίση, συνιστά εξέλιξη καθοριστική για το μέλλον των ευρωπαϊκών λαών - όχι μόνο του ελληνικού.

Μπορεί η λιτότητα και ο αποπληθωρισμός να δημιουργεί αντιθέσεις στο πεδίο της Ευρώπης και της παγκόσμιας οικονομίας, αλλά η εσωτερική υποτίμηση είναι το έδαφος των συναινέσεων μεταξύ συντηρητικών και σοσιαλδημοκρατών παντού.

Είναι χαρακτηριστικό ότι ο σημαιοφόρος της ευρωπαϊκής σοσιαλδημοκρατίας, ο Ματέο Ρέντσι, την ίδια στιγμή που διακηρύσσει το τέλος της λιτότητας, και με αυτή την έννοια το τέλος της συντηρητικής ηγεμονίας, παραμένει προσπλωμένος στις μεταρρυθμίσεις της αγοράς εργασίας και στο μηχανισμό επιβολής τους, το Σύμφωνο σταθερότητας, τον πυρήνα, δηλαδή, του νεοφιλελευθερισμού.

Με αυτή την έννοια το ενδεχόμενο μιας αριστερής κυβέρνησης στην Ελλάδα μπορεί να εξελιχθεί σε πρώτο επεισόδιο μιας απάντησης των κατώτερων τάξεων με παγκόσμια και ιστορική σημασία. Και μπορεί και να νικήσει, ανοίγοντας το δρόμο στην αναγκαία όσο ποτέ πορεία υπέρβασης του καπιταλισμού, ο οποίος στη σημερινή, αναγκαστικά παρανοϊκή, εκδοχή του εξελίσσεται σε ύβρη πλανητικών διαστάσεων θέτοντας σε ακραία διακινδύνευση την ανθρωπότητα και το οικοσύστημα.

Μπορεί. Μπορούμε.. ❶

Ο Χρήστος Λάσκος και ο Χριστόφορος Παπαδόπουλος είναι μέλη της Κεντρικής Επιτροπής και της Πολιτικής Γραμματείας του ΣΥΡΙΖΑ.

